

‘Eens bevrijd zullen ze niet meer willen werken’

Argumenten voor de slavernij

Wim Vandekerckhove¹

Abstract – This article presents an analysis of the late 18th century public debate in the UK on ending slavery. This debate is one of the first ethico-political debates in the context of world-capitalism in which three actors were involved: firms and entrepreneurs, governments, and organized activist groups. In this debate we witness the birth of what we now call NGOs. As will become clear, there are interesting parallels between the 18th century debate on slavery and the actors involved and contemporary debates on (the continuing existence of) slavery. Learning from the 18th century debate can contribute to understanding the contemporary debates on slavery-like practices like child labour and bonded labour.

Not only are they slaves of the bourgeois class, and of the bourgeois State, they are daily and hourly enslaved by the machine, by the overlooker, and, above all, by the individual bourgeois manufacturer himself. The more openly this despotism proclaims gain to be its end and aim, the more petty, the more hateful, and the more embittering it is.

Karl Marx, *Communist Manifesto*

Dit artikel presenteert een analyse van een historisch belangrijk debat, namelijk het publieke debat dat in Groot-Brittannië werd gevoerd aan het einde van de 18de eeuw over het stopzetten van de slavenhandel. Vanaf de 17de eeuw profiteerde West-Europa van de driehoekshandel. Allerlei prullaria, alcohol en geweren vertrokken per schip van West-Europa – Nederland, Frankrijk en Groot-Brittannië – naar West-Afrika waar men de spullen ruilde voor slaven. Die ‘vracht’ ging de middenvaart op – ‘Middle Passage’ over de Atlantische oceaan – naar wat toen West-Indië werd genoemd maar nu als de Caraïben gekend is. Daar werden

---

1. Dr. Wim Vandekerckhove is Senior Lecturer en Programme Leader, Human Resources management and Business Psychology. Hij is verbonden aan het Department of Human Resources and Organisational Behaviour van de University of Greenwich, Faculty of Business.

de slaven aan de plantagehouders verkocht. Schepen met rum, stroop (molasse) en suiker voeren uiteindelijk terug naar West-Europa.

Uiteraard is het mij niet louter om dat debat – daar en toen – te doen. De slavenhandel via de driehoeksvaart en het onwettig maken daarvan in de aanvang van de 19de eeuw, vormen een van de eerste ethisch-politieke debatten binnen het wereldkapitalisme waarin drie partijen aan het zeil trokken: de bedrijven (plantagehouders, slavenhandelaars, en andere ondernemers in de thuishavens in West-Europa), de wetgevende overheden (voor zover die vrij waren van *regulatory capture*), en de activisten uit de publieke opinie die zich organiseerden om campagne te voeren. Als de huidige globaliseringsgolf de politieke macht van niet-gouvernementele organisaties (NGOs) met zich heeft meegebracht, dan is het ontstaan van NGOs – precies zoals we ze nu kennen – in dat historische debat aan het eind van de 18de eeuw te situeren. Er bestaat vandaag zelfs nog een NGO die toen in het leven werd geroepen: *Anti-Slavery International*. Maar het gaat niet louter om de oprichtingsakte; strategisch en tactisch zijn er, zoals ik zal aangeven, een aantal overeenkomsten.

Het is mij in dit artikel ook te doen de geschiedenis van de ethiek te bestuderen om vandaag iets bij te kunnen dragen aan het spreken van ethiek. Ik analyseer aldus het debat over de slavenhandel in de 18de eeuw om iets bij te dragen aan hoe wij vandaag spreken over slavernijgelijke praktijken zoals kinderarbeid en ‘bonded labour.’ Ik meen dat de parallellen frappant zijn. Het gaat eveneens om ethisch-politieke debatten waarbij we de rol van het wereldkapitalisme niet kunnen ontkennen. In dat debat zijn eveneens drie partijen aan zet: de bedrijven, de wetgevende overheden, en de NGOs (en laat mij de vakbonden nu maar daarbij rekenen).

Waaruit bestaat die bijdrage dan? De parallellen tussen het 18de-eeuwse en het hedendaagse debat toont ons dat we hier al eens eerder geweest zijn. Maar het is een *déjà-vu* die beschamend werkt. Hoewel we een aantal van de toenmalige argumenten ter verdediging van de slavenhandel nu lachwekkend, of ontzettend doorzichtig vinden, is het zo dat vandaag dezelfde temperende tegenwerpingen ten aanzien van radicale standpunten over kinderarbeid en *bonded labour* veel weerklank vinden. Dat is de bijdrage van de historische gevalstudie voor het spreken van ethiek vandaag. Het is alsof de vervreemding in de tijd (de historische gevalstudie) onze huidige vervreemding en verdoezeling van wat mensen elkaar aandoen duidelijk maakt.

Mijn analyse van argumenten die gehanteerd werden om slavenhandel te verdedigen, beperkt zich tot het debat in Groot-Brittannië. Daar zijn goede redenen voor, die ik kort zal aanhalen in de volgende paragraaf. Mijn schets van hoe de NGO-strategie zich ontwikkelde om tegen slavernij campagne te voeren, spitst zich vooral toe op wat in Bristol gebeurde. De reden daarvoor is opportuun:

dit hoofdstuk is een uitwerking van een paper dat ik presenteerde tijdens de derde conferentie van de *International Global Ethics Association* (IGEA). Ronald Commers richtte in 2006 IGEA op, en ik mocht samen met hem de eerste conferentie daarvan aan de Universiteit Gent inrichten en IGEA verder richting geven tot ik in 2010 de Universiteit Gent verliet. We publiceerden samen de *proceedings* van de conferentie in 2006.² In 2008 werd een tweede IGEA-conferentie georganiseerd in Melbourne (Van Hooft & Vandekerckhove, red. 2010). De derde IGEA-conferentie, in 2010 waar ik een vorige versie van dit artikel presenteerde, werd georganiseerd aan de *University of the West of England*, in Bristol.

Het debat tussen abolitionisten en de *pro-slavery lobby*

Het debat over de slavenhandel verloopt anders in Groot-Brittannië³ dan in Frankrijk of de Verenigde Staten. In die laatste zijn de debatten geankerd op de revoluties van eind 18de eeuw. In Groot-Brittannië daarentegen draait het sentiment van het debat om een herbevestiging van traditie (Davis 1999). Voor de abolitionisten ging het om de uitdrukking van essentiële principes van het Britse protestantisme zoals een devotie voor vrijheid en de *rule of law* – Sasha Johnston noemt het “the myth of the white British benevolence” (Johnston 2009; zie ook Brown 2006). De ‘*pro-slavery lobby*’ daarentegen ging voor het doordrukken van een Britse nationale identiteit waar de West-Indische plantocratie deel van uitmaakte (Davie 2009).

Niettemin komt het debat op gang begin 18de eeuw in Noord-Amerika (toen nog deel van het British Empire). Het zijn de Quakers die zich beginnen af te zetten tegen de idee een ander van zijn vrijheid te beroven, en zeker van de idee daar profijt uit te halen. In 1772 vraagt het *House of Burgesses* van Virginia in een brief aan de koning hen te ontheffen van de plicht om de wettelijke voorzieningen die slavernij toelaten na te leven. Het feit dat de koning dit weigert zal iets later worden opgelijst als een van de redenen om zich af te scheiden van het moederland (Clarkson 1830). Twee jaar later vormen James Pemberton (Quaker) en Benjamin Rush (Presbyteriaan) in Pennsylvanië een genootschap voor de afschaffing van de slavernij. Dit zou het eerste interreligieuze genootschap zijn in Amerika, dat zich bekommerde om Afrikanen (Clarkson 1830).

Een en ander waait over naar dat moederland, dat haar zeggenschap over de lui aan de andere kant van de oceaan inmiddels militair aan het afdwingen is. Het zal in Groot-Brittannië tot 1807 duren eer de slavenhandel onwettig is, en tot 1833 eer de slavernij wettelijk wordt afgeschaft. Maar tussen 1770 en 1807

2. Zie Commers, Vandekerckhove & Verlinden (red.) (2008) en Commers, Vandekerckhove & Verlinden (red.) (2007).

3. De juiste benaming voor die tijd is *United Kingdom of Great Britain and Ireland*.

kunnen we een argumentatieve verschuiving zien die tactisch sterk is. Ik geef hier een ruwe schets van die verschuiving die vooral via pamfletten en vlugschriften verliep. De daaropvolgende paragrafen geven de ontwikkeling weer van het abolitionisten-activisme en een meer systematisch overzicht van de *pro-slavery* argumenten.

De humanitaire en religieuze vertogen van de abolitionisten kenden aanvankelijk veel succes. Ze resoneerden sterk met de Britse idee van vrijheid. Vanuit *pro-slavery* hoek kwamen een klein aantal pogingen om in diezelfde vertogen slavernij te justificeren. Op religieuze grond (Harris 1788) werd geargumenteed dat slavernij vaak vermeld wordt in de Bijbel en dat Jezus geen enkele keer die verworpen zou hebben. Of ook dat slavernij voor Afrikanen de mogelijkheid opent voor Christelijke redding. Niet elke slavenmeester was gewonnen voor de idee slaven te christenen. De vrees bestond dat de evangeliën hen eerder minder hard dan wel harder zouden doen werken.

De *pro-slavery* lobby ging nogal snel over op een andere tactiek. Aangezien ze de abolitionisten niet kon counteren op hun eigen grond – via een morele en ethische justificatie voor de slavenhandel – schilderde de *pro-slavery* lobby hen af als sentimentele en religieuze dogmatici. De *pro-slavery* lobby voerde zichzelf op als de vertegenwoordigers van de rede en de ervaring.

Ze deden dat met twee argumentatielijnen. De eerste was een utilitaristische: de slavenhandel was van enorm belang voor de Britse economie. Dat afschaffen zou economische zelfmoord zijn (Shaps s.d.). Het uiteenhouden van enerzijds de standaard van nut en anderzijds de standaard van moraliteit is een typische trek van de Britse intellectuele geschiedenis.⁴ In het bestuur van een samenleving hou je best de benevole sentimenten buiten, zo niet zijn de gevolgen desastreus. Thomas Clarkson, wiens activisme ik in de volgende paragraaf beschrijf, mag daar dan een uitzondering op zijn:

But most of all was I rejoiced at the thought that I should soon be able to prove that which I had never doubted, but which had hitherto been beyond my power in this case, that Providence, in ordaining laws relative to the agency of man, had never made that to be wise which was immoral, and that the Slave-trade would be found as impolitic as it was inhuman and unjust. (Clarkson 1830: 98-99)

De *pro-slavery* lobby argumenteerde dat ze dan misschien niet het morele recht had om slaven te bezitten en te verhandelen, maar wel het politieke recht. De plantagehouders hadden geïnvesteerd, en dat was een wettelijke *sunken cost*.

---

4. Davis geeft als voorbeeld het feit dat Adam Smith nooit geprobeerd heeft om zijn *Theory of Moral Sentiments* (1759) en *Wealth of the Nations* (1776) te integreren. Davis volgend zou hij daar ook nooit de nood van ingezien hebben (*The Problem of Slavery in the Age of Revolution, 1770-1823*).

Bovendien was de nieuwe aanvoer van slaven nodig om de zaak draaiende te houden. De slavernij of zelfs alleen al de slavenhandel onwettelijk maken zou neerkomen op broodroof. Bentham's verdediging van privébezit – in de lijn van Hume – gaf de *pro-slavery* lobby munitie (Davis 1999): door privébezit (bezit van mensen als slaven) regulier te maken, creëert de overheid de verwachting dat dit bezit nut zal brengen (profijt of plezier); die verwachting onwettelijk maken veroorzaakt een onnut (verlies of pijn groter dan het onmiddellijke nut) en vernietigt bovendien elke basis voor stabiliteit.⁵

De tweede argumentatielijns van de *pro-slavery* lobby was dat de Afrikanen er beter van werden. Niet op religieus vlak en zelfs niet alsof slavernij voor hen de ideale situatie zou zijn, eerder in de zin van een *lesser of two evils*. De details varieerden: als slaaf verhandeld en verscheept worden betekende voor hen een uitweg uit een chaos van arbitrair geweld in een wetteloze samenleving geleid door barbaarse despoten, de Afrikanen in kwestie waren krijgsgevangenen van stammentwisten die anders een gruwelijke en gewisse dood te wachten stond, de middenvaart was een tocht weg van de absolute armoede en verhongering naar een plaats waar ze productief konden zijn en voorzien werden in hun levensbehoeften, enz.

Een hoogtepunt van deze verzinselen over Afrika als het oord van verderf was zonder twijfel het verhaal over de koning van Dahomey (vandaag Benin). Dat ging als volgt. Aan de poort van het paleis van de koning van Dahomey lagen twee stapels afgehakte hoofden. In de paleistuinen lagen de hoofden rondgestrooid. Dat was het resultaat van ceremoniële mensenoffers ter gelegenheid van diplomatieke bezoeken aan het paleis. Eenmaal per jaar vond een groot mensenofferfeest plaats. Op de dag dat de personenbelasting betaald moest worden, liet de koning van Dahomey 1000 mensen onthoofden. Dit verhaal werd als een ‘getuigenis’ door slavenhandelaars uit Liverpool verteld tijdens een parlementaire hoorcommissie en zorgde voor flink wat consternatie. Uiteindelijk werd het de grond in geboord door Dr. Spaarman, een Zweedse fysicus die voor de Koninklijke Academie van Stockholm recentelijk tijd had doorgebracht in West-Afrika voor onderzoek op vlak van botanica en mineralogie. Hij had dagboeknotities bijgehouden en was bereid gevonden de verzinselen te counteren voor de parlementaire commissie. De stammenoorlogen waaruit de krijgsgevangenen zagezegd werden gered door de slavernij bleken doorgaans bekokstoofd te zijn geweest door blanke handelaars, stamhoofden werden dronken gevoerd en dan aangemaand mannen en vrouwen de laten kidnappen, en de aanwezigheid van de slaven-

5. Het is evenwel belangrijk te noteren dat Bentham geen voorstander was van slavernij. Hij zou ooit het volgende hebben gezegd: “if to be an anti-slavist is to be a saint, saintship for me. I am a saint!” Jeremy Bentham, *The Works of Jeremy Bentham, published under the Superintendence of his Executor, John Bowring. 1838-1843*, vol. 10, 11 vols. (Edinburgh: William Tait, 1843).

schepen zorgde voor dermate grote spanningen binnen de samenlevingen dat de een de ander wel eens buiten westen sloeg en verkocht aan een slavenhandelaar. Bovendien bleek er in Dahomey geen mensen onthoofd te worden als verwelkoming van ‘buitenlands’ bezoek en bestond er niet eens zoiets als een personenbelasting (Clarkson 1830, 212-217).

De abolitionisten seculariseerden hun vertoog maar bleven aanvankelijk nog hameren op de onmenselijke situaties van zowel slaven als zeemannen op de middenvaart. Ze hadden immers de strategie aangenomen niet de afschaffing van de slavernij te eisen, maar enkel van de slavenhandel. Het argument van privébezit werd zo ondermijnd. Het liet ook toe de categorie van slachtoffers te verruimen naar de arme Brit die wegens geldgebrek of met een list werd aangemonsterd op de slavenscheper en onder despotische kapiteins dienden op de zeer riskante driehoeksvaart.

De *pro-slavery* lobby counterde dit door te beweren dat die gevallen uitzonderingen waren. Maar zij voelden het tij enigszins tegen hen keren. Dat deed hen een nieuwe piste aansnijden, namelijk die van regulering. Als de ‘rotte appels’ uit de mand konden worden gehaald, was de afschaffing van de profijtelijke slavernijmand niet nodig.

Vanaf 1788 gingen ook de abolitionisten economische utilitaristische argumenten gebruiken.⁶ Adam Smith’s *Wealth of Nations* diende ongetwijfeld als inspiratie. Smith had geschreven dat de plantagehouder verwacht dat de rum en de stroop de cultivatiekosten dekken zodat de suiker pure winst brengt, maar dat de praktijk leert dat dit een foute berekening is. Immers, de kost van het slavenhouden omvat niet alleen hun onderdak en voeding: “A person who can acquire no property, can have no other interest but to eat as much, and to labour as little as possible” (Smith 2007, 303). Clarkson trok dit door en argumenteerde dat het einde van de slavenhandel de Britse economie voordeel zou opleveren doordat dit het jaarlijks verlies van duizenden zeemanen zou voorkomen, de ontwikkeling van een competitieve markt voor ruwe industriële producten zou aanmoedigen, nieuwe markten voor Britse productiegoederen zou openen, de verkwanseling van kapitaal en moeilijk verhandelbaar krediet zou elimineren (het duurde immers drie jaar voor men ‘return on investment’ zag van de aankoop van een slaaf), en dat dit in de koloniën een zelfbedruipende arbeidskracht zou doen ontstaan die na verloop van tijd Britse producten zou consumeren.⁷

6. Ramsey vangt zijn boek aan met een ettelijke pagina’s tellende berekening van hoeveel verlies de plantagehouders zouden lijden door een afschaffing van de slavenhandel, om aan te tonen dat de schadevergoeding van 60 miljoen pond fel overdreven was. James A.M. Ramsay, *Objections to the abolition of the slave trade, with answers* (London: J. Phillips, 1788).

7. “Proceedings of the Committee for the Abolition of the Slave Trade, 1878-1819 – Abolition Committee Minutes, I, 4; III, 4-6” (British Museum Add. MSS 21254-21256, s.d.).

Die argumenten zijn Smithiaans. De afschaffing van de slavenhandel werd beargumenteerd op grond van het afschaffen van kunstmatige beperkingen van ondernemen. Het patroon van de libertijnse argumenten tegen de *Poor Laws*, loonwetten, voedselprijzen, en interestvoeten, werd hier als draperie voor humanitaire intenties gebruikt (Davis 1999). En met succes.

Of niet? Er zijn commentatoren die de impact van de debatten minimaliseren (Williams 1994; Morgan 2007). Voor hen was er iets anders aan het gebeuren dat het einde van de slavenplantages inluide. De winsten uit de slavernij hadden de Britse industriële revolutie gefinancierd, en de nieuwe productiemethodes in de textielnijverheid, ijzerverwerking, en mijnbouw vereisten ook nieuwe arbeidsverhoudingen.⁸ Manchester en andere steden in het noorden van Engeland werden economisch belangrijk. In zekere zin betekende de verpaupering die met de industrialisatie gepaard ging, een nationalisering van de slavernij. Het mercantilisme maakte plaats voor het industriële kapitalisme, en het schijnbare succes van de abolitionisten valt te reduceren tot de ideologische afspiegeling van de opkomst van de middenklasse.

Ik opteer voor een Gramsciaanse positie. Het abolitionisme zou haar slag niet hebben thuisgehaald zonder de opkomende industrialisatie. Maar dat neemt niet weg dat er een bikkelharde conceptenstrijd werd geleverd. Ik heb die hier vlug geschetst. De volgende twee paragrafen hernemen dit vanuit andere invalshoeken. Die conceptenstrijd is niet louter een afspiegeling van de materiële verhoudingen. Ze heeft een zekere autonomie en reële impact. Zo heeft ze ons huidig conceptenapparaat geleverd. Maar de conceptenstrijd is nooit over. Ik zal daarop ingaan in de laatste paragrafen van mijn bijdrage.

Thomas Clarkson en het vroege ngo-activisme⁹

Thomas Clarkson hoort in 1784, als student aan de universiteit van Cambridge, zijn *Master* of Magdalen College, Dr. Peckard, een lezing geven over slavernij als misdaad. Een jaar later schrijft Dr. Peckard, als Vice-Chancellor, een thesisprijs uit over ‘Anne liceat Invitos in Servitum dare?’ (is het toegestaan van anderen slaven te maken tegen hun wil?). Clarkson wint de eerste prijs. Hij baseerde zich op documenten van een overleden kennis die enkele driehoeksvaarten had meegeemaakt, op gesprekken met enkele bekenden van hem die handel deden in de *West-*

---

8. Mogelijks is dit een voorbeeld van Wallersteins begrip bifurcatie: het systeem crasht niet doordat externe factoren de werking ervan verstoren, maar precies omdat het zo goed werkt.

9. Ik vertel hier, uiteraard selectief, het relaas na dat Clarkson heeft neergeschreven (69-227.) De lezer zal mij dit technisch plagiaat vergeven daar ik hier en daar beschouwingen van mijzelf inlas.

Indies, en op Anthony Benezets ‘Historical Account of Ginea.’¹⁰ Hoewel het hem aanvankelijk om de sport ging, raakt hij gebeten door het onderwerp. Tegen januari 1786 heeft hij zijn scriptie naar het Engels vertaald en zoekt hij de juiste mensen om dit te laten lezen.

De *Reverend* Ramsey nodigt hem uit thuis uit bij Maidstone in Kent. Ramsey had reeds eerder op een publicatie gewerkt, maar de censuur en het tumult vrezend had hij dat werk neergelegd. Ramsey suggereert Clarkson om de publieke aandacht te vestigen op de miserie van de Afrikaanse slaaf, en stuurt hem naar Sir Charles Middleton (later Lord Barham). Die had een financiële en administratieve functie bij de *Navy* en belooft hem informatie door te spelen uit de scheeps-journaals van de oorlogsboden die op Afrika voeren.

Clarkson belooft beide heren de zaak op zich te nemen. Ze brengen hem in contact met een hele resem mensen die voor enig lobbywerk in de *House of Commons* kunnen zorgen.¹¹ Hij krijgt een kamer in het *Baptist-Head Coffee House* op Chancery Lane om te kunnen werken en de kopijen van zijn scriptie selectief onder vrienden van vrienden in de *House of Commons* te verspreiden. Dat heeft succes want spoedig wordt Clarkson opgemerkt door Mr. Wilberforce, die zich bereid verklaart een parlementaire onderzoekscommissie in te richten op voorwaarde dat Clarkson hem daarvoor genoeg reden geeft.

In London komt Clarkson in contact met een klein aantal kapiteins van handelsschepen en slavenschepen met vaart op Afrika. Hij gaat voor het eerst aan boord van een slavenschip en is verschrikt door de ruimtes onder dek. Hij kan de hand leggen op monsterrollen uit Liverpool. Die tonen aan dat de helft van de zeemannen die met een slavenschip vertrekt, niet met dat schip terugkomt en dat een op vijf verdwijnt. Via Richard Phillips krijgt hij verslagen van plantages in de *West-Indies* die hun slaven niet doodwerken en een populatiegroei tonen die groter is dan de aanvoer. Die twee vaststellingen doet de groep rond Clarkson in juni 1787 tactisch beslissen om een campagne op te zetten tegen de handel in slaven, maar het bezit van slaven nog te laten rusten. De gruwelen van de middenvaart moeten de zaak op de publieke agenda zetten. En vanaf dan is het *Committee for the Abolition of the Slave Trade* een feit.¹²

Thomas Clarkson vertrekt naar Bristol. De havenstad kende in de 18de eeuw een gigantische groei door haar rol in de driehoekshandel. Iets meer dan 60

10. Kwalitatief onderzoek dus. Enigszins anekdotisch, dat wel, maar niettemin aan de hand van gevarieerd bronnenmateriaal.

11. Onder meer William Dillwyn, Samuel Hoare (*Committee for the Black Poor in London*), James Phillips, Richard Phillips, Joseph Gurney Bevan, Granville Sharp.

12. Het *Committee for the Abolition of the Slave Trade* omvat dan Granville Sharp, William Dillwyn, Samuel Hoare, George Harrison, John Lloyd, Joseph Woods, James Phillips, Richard Phillips, John Barton, Joseph Hooper, Philip Sansom, en Thomas Clarkson. Ze komen samen ten huize van Mr. Wilberforce.

procent van de inwoners was op een of andere manier betrokken bij de handel. De haven werd bestuurd door de *Merchant Venturers*, een invloedrijk genootschap dat de banden onderhield tussen de economie en de politiek van de stad.¹³ Thomas Clarkson zou uiteindelijk Joseph Harford, lid van het genootschap, zo ver krijgen voorzitter te worden van het plaatselijk comité dat de afschaffing van de slavenhandel promoveerde. Hoewel Harford in 1796 *Master* werd binnen de *Merchant Venturers* is zijn rol niet duidelijk. Vanuit dat genootschap werden tal van petitieën opgezet die de slavenhandel verdedigden. Plantagehouder John Pinney – *in absentio* want hij placht vooral rijk te zijn in Bristol, zette zelfs lastercampagnes op gericht tegen Clarkson en diens werk. Clarkson vertelt dat hij zich meermaals bedreigd voelde in Bristol en ontvlucht de stad zelfs om veldwerk te doen en aanhangers te verzamelen in Liverpool.

Clarkson kwam naar Bristol op zoek naar informatie en objecten uit de middenvaart. Hij legt drie verzamelingen aan. Ten eerste Afrikaanse objecten en producten: werktuigen, geweven stof, kleine kunstobjecten die de kapiteins van de slavenschepen meebrachten. Het zal immers nodig zijn de Engelsen ervan te overtuigen dat het in de slavenhandel niet om cultuurloze wilden gaat, maar om mensen die ambachtelijk werkzaam zijn in hun eigen samenlevingen. Ten tweede verzamelt Clarkson ook marteltuigen die op de slavenschepen gebruikt worden: mondijzers, duimschroeven, boeien. Hij slaagt er ook in enkele slavenschepen langs binnen te bekijken. De campagne tegen de slavenhandel zal de gruwelen van de middenvaart centraal stellen en dan zijn dergelijke artefacten belangrijk als bewijsmateriaal. Ten derde verzamelt Clarkson ook verhalen van scheepslui die op de middenvaart dienen. Dit is een onverwachte meevaller voor de campagne, maar zal een belangrijke rol spelen. Clarkson ontdekt dat de kapiteins niet alleen bijzonder wreed zijn tegenover de slaven die ze vervoeren, maar ook matrozen mishandelen. Hij pluist de monsterrollen uit van de schepen die aankomen en vertrekken en ontdekt dat veel scheepslui verdwijnen. Hij gaat ‘undercover’ in de kroegen waar de zeemannen de tijd aan wal verdrijven en ontdekt dat jonge snaken worden verleid met verhalen over de privileges van het meevaren op een slavenschip. Als die foefjes niet werken worden ze dronken gevoerd en aan boord gebracht. Soms hadden de zeemannen een slaapplek boven die kroegen. Een truuk was dan om hen vlak voor ze terug uit zouden varen – maar alleen dan – aan te manen meer uit te geven dan ze hadden. De keus was dan aan hen: gevangenis wegens wanbetaling of aanmonsteren op een slavenschip. Hij spreekt ook

13. De *Merchant Venturers* bestaat nog steeds. Het is een elite-club die het economisch-politieke reilen en zeilen van de staat gesmeerd houdt. Het is een voornamelijk mannelijk gezelschap. De eerste vrouw die lid werd was Margaret Thatcher. In 2007, zo’n 200 jaar na de afschaffing van de slavenhandel, ondertekenden vertegenwoordigers van het genootschap samen met de burgemeester van de stad een verklaring waarin zij de rol van Bristol in de slavenhandel betreuren.

met een aantal scheepsocters die om den brode meevaren en noteert de weerzinwekkende verhalen die zij hem vertellen.

De onderzoeksjournalistiek die Thomas Clarkson begon in Bristol is een typische tactiek van NGO campagnes: met harde, onweerlegbare feiten de publieke opinie beroeren. Er moet de mensen iets onder de neus worden geduwd waarna ze niet zonder slag of stoot verder kunnen doen met wat ze doen. Cijfermateriaal, objecten, en sterke verhalen zijn daarvoor nodig. Waar men vandaag foto's en video kan gebruiken om de verhalen te brengen, moest Clarkson diegenen die hem iets vertelden zo ver krijgen dat ze ook tijdens de parlementaire hoorzitting wilden getuigen. De meeste lui die Clarkson sprak hadden te veel schrik voor represailles. Bovendien verdwenen enkele getuigen net voor ze gehoord zouden worden door de commissie.

Clarkson slaagde er ook in om lokale comités voor de afschaffing van de slavenhandel op te richten. Niet alleen in London en Bristol maar verspreid over het land. Ook dat is een belangrijk element in NGO campagnes vandaag. Actievoerende NGOs spenderen een aanzienlijk deel van hun budget in het ronselen van leden. Ik kan het niet staven met onderzoek, maar het lijkt mij een valabele hypothese dat de *modus operandus* van hedendaagse NGOs zijn voortgekomen uit Clarksons comités.

De argumenten voor de slavenhandel

Wat waren nu de argumenten van de *pro-slavery* lobby? Ik geef twee kwantitatieve analyses, één volgens Commers' talen van de ethiek (2009, vol. 1), wat een telling inhoudt volgens drie semantiekken, en een telling volgens de inhoudelijk grondargumenten. De volledige lijst *pro-slavery* argumenten vindt de lezer in de bijlage bij dit artikel. Het zijn er in totaal 91, zoals Rev. Ramsey ze oplistte in zijn boek *Objections to the abolition of the slave trade, with answers* uit 1788.

Talen van de ethiek

In het eerste volume van *Kritiek van het ethisch bewustzijn* ontwikkelt Ronald Commers een raamwerk waarbinnen hij de geschiedenis van de ethiek plaatst. Hij gaat ervan uit dat ethiek van alle tijden is, maar dat elke auteur die over ethiek schrijft dat doet in een tijdruimtelijke context (Commers 2009). De essentie van de ethiek zelf staat dan buiten elke tijdruimtelijke context en is niet te vatten – ik kan dus zelfs niet schrijven dat het een essentie zou hebben – maar elk moraal-filosofisch werk is een poging het onvatbare te vatten in een ethische theorie of stelsel. Commers onderscheidt drie semantiekken. Ik omschrijf ze hier in mijn eigen interpretatie.

De drie semantiekken nemen elk een andere positie in ten aanzien van de Ander. In de eerste semantiek komt de Ander niet ter sprake. Het goede betreft mijn eigen leven. Succesvol zijn, eervol handelen en geëerd worden zijn daar belangrijk. Men offert zich niet op voor het goede doel maar zoekt altijd het hoofd recht te houden en geen gezichtsverlies te lijden. Lijden is sowieso *not done*; tegenslagen worden stoïcijns aangenomen.

In de tweede semantiek komt de ander wel voor, maar niet met grote ‘A’. Het goede doen houdt in de verplichtingen tegenover de andere mensen nakomen, maar het gaat niet om verplichtingen rechtstreeks aan ieder van hen. Wat je hen verplicht bent valt uit te rekenen of ligt vast in regels. De ander verschijnt dus onpersoonlijk als het algemeen belang of de goddelijke wet.

In de derde semantiek staat de Ander centraal. Het gaat om concrete Anderen wiens appèl we niet kunnen ontkennen. ’t Is te zeggen, we kunnen wel, maar dan reduceren we de Andere mens tot ‘iets’ wat in ons systeem en instrumentarium past. De ethische spanning die we voelen en die mensen uitspreken – door protesten en campagnes bijvoorbeeld – stellen precies die reducties aan de kaak. Willen we de Ander als Ander erkennen, dan kunnen we niet verder doen zoals we doen. Zelfs het algemeen belang kan ons hier niet redden, de rechtstreekse verplichting aan elke Andere vereist zelfopoffering.

Commers inventariseert het werk van tal van moraalfilosofische auteurs binnen dit raamwerk van drie semantiekken. Het is een interessant raamwerk omdat het toelaat wat overzicht te krijgen in de verschillende argumentaties die rond een thema bestaan. Zijn instrument gebruiken voor een analyse van het slavernijdebat zouden we dus in principe kunnen gebruiken om te kijken in welke semantiek de strijd voor de afschaffing van de slavernij werd gevoerd. Maar ik denk dat ons dat een verkeerd beeld zou geven van wat er toen gaande was. Het verhaal van Thomas Clarkson dat ik in de vorige paragraaf schetste, laat vermoeden dat het binnenskamers om een derde semantiek ging, maar naar buiten toe en om strategische redenen vooral semantiek twee werd bespeeld. Men wou immers zij die niet bereid waren de eigen welvaart op te geven omwille van het leed van een ander, toch overtuigen om dat leed te doen stoppen.

Ik meen dat het interessanter is – en campagnevoerders kunnen lering trekken uit dergelijke analyses – om de argumenten ter verdediging te analyseren. Het gaat dan niet om ‘talen van de ethiek’ in die zin dat men strategisch uitpluist hoe het ‘goede’ aan het grote publiek uit te leggen. Wel gaat het om hoe zij die ter verantwoording worden geroepen – door lastige wereldverbeteraars – het *status quo* proberen veilig te stellen; het gaat om ‘talen van de ethiek’ in de zin van ‘waar geraak ik mee weg?’

Ik screende de 91 *pro-slavery* argumenten (appendix) volgens een operationalisering van Commers’ raamwerk zoals ik het daarnet interpreteerde, maar uiteraard met een inversie. In de eerste semantiek gaat het dus om argumenten die stellen dat het afschaffen van slavenhandel de Britten minder succesvol zal maken of dat het een aantasting van de eer van blanken zal teweegbrengen. Argumenten in de tweede semantiek stellen dan dat slavernij wettelijk is, of dat de slavenhandel afschaffen meer pijn dan geluk zal veroorzaken. Argumenten in de derde semantiek ontkennen dan expliciet dat de slaven geen Ander zijn en dat slavernij en slavenhandel aldus geen reductie van menselijkheid betekent. Dat levert mij de telling op in tabel 1.

Tabel 1: *Pro-slavery* argumenten volgens Commers’ drie semantieken

Semantiek	Operationalisering	N (%)
Eerste	Ander komt niet ter sprake; eigen succes en eer	20 (22%)
Tweede	‘Ander’ langs berekening en wet (regels)	50 (55%)
Derde	Ontkenning rechtstreekse verplichting aan elke Ander	21 (23%)

Ik geef enkele voorbeelden uit elke semantiek. Er zijn bijvoorbeeld een aantal argumenten die stellen dat als de Britten geen slaven meer zullen houden, de Fransen alles zullen inlijven. De implicatie is dat er geen eer mee te behalen valt als enige een profijtelijke zaak te laten schieten. Eerbaar en succesvol zijn kan enkel in de ogen van de eerbaren en de succesvollen, niet in de ogen van de armen en de (ex-)slaven.

Er zijn ook argumenten die duidelijk een kosten/baten afweging maken ten voordele van het behoud van de slavenhandel: de suiker zal duurder worden, plantages zullen failliet gaan. Er zijn ook argumenten die een geluksbalans maken: zwarten zijn gelukkiger in de koloniën dan in Afrika, slaven zijn gelukkiger dan Engelse boerenlui. Een ander type argument uit de tweede semantiek betreft het volgen van een regel: de Bijbel laat het toe, de slaven zijn verkregen op een wettelijke manier, we moeten de handel reguleren in plaats van afschaffen.

Voor de derde semantiek geef ik enkele voorbeelden van een expliciete ontkenning van de Ander: ‘vrije negers zijn miserabel, bevrijde slaven willen niet werken, de kweek moet aangevuld worden met Afrikaanse slaven want creoolse slaven degenereren’.

Inhoudelijke grondargumenten

Wat ik in tabel 2 weergeef is het resultaat van een meer klassieke *content analysis* die ik probeerde te bekomen door argumenten die inhoudelijk maar daarom niet technisch op elkaar leken samen te brengen in categorieën. Die heb ik ‘grondargumenten’ genoemd.

Tabel 2: *Pro-slavery* argumenten volgens grondargumenten

Grondargument	N (%)
Als wij het niet doen, doet iemand anders het.	9 (10%)
De abolitionisten begrijpen niets van het runnen van een plantage of van de suiker-business.	38 (42%)
Wij breken geen enkele wet.	14 (15%)
Zelfs indien we probeerden menselijker te zijn, het zou niet lukken.	4 (4.5%)
Abolitionisten begrijpen niets van de cultuur van de slaven.	22 (24%)
Het effect van de afschaffing van de slavenhandel zal het omgekeerde effect hebben dan wat de abolitionisten willen.	4 (4.5%)

De analyse in de vorige paragraaf is wat men een *structured content analysis* noemt (Larsson 1993). We kwantificeren kwalitatieve data met behulp van categorieën die niet uit de data zelf zijn geïnduceerd. Een meer klassieke *content analysis*, op basis waarvan de resultaten van tabel 2 zijn bekomen, doet men door de kwalitatieve data een aantal keren te overlopen en daaruit de vaak voorkomende thema's en uitdrukkingen op te lijsten en te tellen.

Pro-slavery argumenten vandaag?

Het verhaal van Thomas Clarkson en de analyse van de *pro-slavery* argumenten aan het einde van de 18de eeuw zijn braaf en veilig. Het is moeilijk zich voor te stellen dat die *pro-slavery* argumenten ook maar het overwegen waard werden geacht. Kan dit geen bewijs zijn dat we er op vooruit zijn gegaan?

Misschien is er vooruitgang in de zin van het Marx-citaat waar ik mee opende: hoe openlijker het winstbejag, hoe bitterder en zieliger de uitbuiting. Het zal niemand verbazen als ik schrijf dat er vandaag ook heel wat mensen werken in slavernijgelijke omstandigheden. Maar wat misschien wel kan verbazen is hoe parallel de justifications van die slavenarbeid lopen tussen het einde van de 18de eeuw en het begin van de 21ste eeuw. Ik geef hier geen systematische analyse weer, maar ga eerder anekdotisch te werk en geef voorbeelden uit de kinderarbeid en de *bonded labour*.

Kinderarbeid

Wereldwijd zijn naar schatting 150 miljoen kinderen tussen 5 en 14 jaar aan het werk in de textielsector, de landbouw, industriële productie, en huishoudendiensten (Pasztor et al. 2001). Nochtans is er voldoende wetgeving. De conventies 138 (*Minimum Age* uit 1973) en 182 (*Worst forms of Child Labour* uit 1999) behoren tot de ‘core conventions’ van de ILO.

Een eerste justificatie is het maken van onderscheid tussen erge vormen en minder erge. “Child labor is not always a matter of crass exploitation”, schrijft Song (1999). Er zijn namelijk gradaties: werken in de goudmijnen of Filippijnse visserijen is niet hetzelfde als drankjes opdienen in Nigeria. Dat lijkt me een evidente waarheid te zijn. Maar het zet de discussie op een ander spoor. Het omzeilt het morele bezwaar tegen de structuur van kinderarbeid, namelijk dat het een kind enerzijds de tijd ontnemt zich te ontwikkelen tot een mens met professionele en persoonlijke keuzes door het reeds zeer vroeg op te sluiten in een levenstraject, een eufemisme voor afstompend fysiek labeur. Wat het tegenargument van de gradaties betracht is de standaardverwerping van kinderarbeid om te buigen tot een beleidsoptie die ervan uitgaat dat enkel de excessen moeten aangepakt worden. In dat opzicht is er een parallel met het 18de-eeuwse debat dat stelde dat het om een paar ‘slechte appels’ van plantagehouders ging en dat er ten gronde niks fout zat. Als we spreken over kinderarbeid dan spreken we over een kind dat productief werk verricht waarvan de meerwaarde door een ander – zelfs niet de ouders – wordt afgenomen en dit in een context waarin het kind noch de ouders productiealternatieven heeft. Om het eenvoudig te zeggen: het gaat om contexten waarin armoede de zelfbeschikking onmogelijk maakt en waarin de wegen naar zelfbeschikking – ontsnappen aan de armoede of cognitieve ontwikkeling – blijvend ontzegd worden door arbeidsverhoudingen.

Het gaat heus niet om je kind verplichten mee te helpen met de afwas, hoewel ook die justificatiepiste geprobeerd wordt. Kinderarbeid zou een onderdeel van een *ethnic family work ethic* en dus niet louter een financiële noodzaak zijn: “in many cultures, work is still considered to be indispensable in shaping the child’s morality and strength of character and in teaching him or her a trade” (Vaknin 2005). Met andere woorden: zij die protesteren tegen kinderarbeid begrijpen niets van de culturen waarin het voorkomt. In het 18de-eeuwse debat klonk het dat de abolitionisten niets begrepen van de cultuur van de slaven. Maar in de 18de eeuw ging het om blanken die Afrikanen verhandelden. Hoe moeten we het cultuurargument pro kinderarbeid vandaag rijmen met de lokale bewegingen die campagne voeren tegen kinderarbeid? Betaald door het Westen?

Een vaak geuite bewering is dat de Westerse druk een verdoken protectionisme is, een manier om de eigen markten af te schermen van import uit de landen die hoog staan in de statistieken over kinderarbeid. Het is een economisch argument

dat de belangen van de exporteurs dient. Een ander economisch argument is dat kinderarbeid enkel zal verdwijnen als het Westen de handelsbarrières ten aanzien van import uit armere landen afschaft.¹⁴ Dit klinkt plausibel, zeker wanneer we de marxistisch geïnspireerde analyse van het afschaffen van de Britse driehoeks-slavenhandel, waar ik in de inleiding naar verwees, in acht nemen. Maar het is slecht de helft van het verhaal. Gekoppeld aan die afschaffing van handelsbarrières moeten dan in de armere landen door de overheden een reeks beleidsopties worden genomen die een economische groei ondersteunen, zoals directe buitenlandse investeringen maar ook corruptiebestrijding, inclusieve sociale zekerheden en een versterking van de institutionele kaders. Dergelijk beleid kan er slechts komen door een sterke democratische controle want het betekent dat zij die er nu rijk van worden dat kunnen omdat die controle ontbreekt. En dat vereist net een doorgedreven onderwijs- en scholingsbeleid.

Wanneer gedreigd wordt met al dan niet gereguleerde boycot van aanvoerketenen waar kinderarbeid in voorkomt, krijgen we de ‘ongewenste neveneffecten’ justificatie: in Bangladesh ontsloegen textielbonzen zo’n 50.000 kinderen onder veertien jaar, voornamelijk meisjes. Ze moesten hun relatief propere textieljobs inruilen voor minder betaalde en vuilere jobs in steenbakkerijen, het ophalen van vuilnis, of de prostitutie (Green 1999). Het lijkt op het 18de-eeuwse argument dat de afschaffing van de slavenhandel het omgekeerde effect zou hebben dan wat de abolitionisten wilden.

Een laatste parallel die ik aanhaal is die met ‘zelfs indien we probeerden menselijker te zijn, het zou niet lukken’ (zie tabel 2). In mijn advieswerk voor projecten van SRI (*Socially Responsible Investment*) duikt kinderarbeid regelmatig op wanneer men de aanvoerketens van grote bedrijven screent. Wanneer het management van die bedrijven bevrraagd worden over hoe ze hun risico betrokken te raken bij kinderarbeid meten en reduceren, antwoorden die vaak dat zij de macht niet hebben dergelijke risicobeheersing af te dwingen. Een aantal varianten van ‘als wij het niet doen doet iemand anders het’ zijn daarbij heel populair (dat was in de 18de eeuw ook zo). Maar de meest spitsvondige vond ik de repliek op de vraag naar risicobeheersing voor kinderarbeid op tabaksplantages in Malawi. Het excuus was dat het sigarettenbedrijf er niks kon aan doen, want dat in Malawi alle tabak via veiling werd verkocht en het niet toegelaten was rechtstreeks bij de landbouwers aan te kopen. Bijgevolg konden ook geen clausules in de contracten worden opgenomen, en waren controles onmogelijk. Nu moet je weten dat 80 procent van de tabaksproductie van Malawi door vier sigarettenbedrijven wordt opgekocht. Als je in die omstandigheden risicobeheersing wil doen, dan kan het.

---

14. “Sickness or Symptom?”, *The Economist*, 5 februari 2004.

Bonded Labour

Bonded Labour is een vorm van gedwongen arbeid waar de VN en de ILO de jongste decennia wel wat aandacht voor hebben.¹⁵ Het gaat om variaties op het volgende mechanisme: een persoon geeft zijn of haar arbeid en diensten als onderpand voor een lening waarbij die arbeid of diensten niet op een transparante en/of billijke wijze wordt verrekend voor het terugbetalen van de schuld. Het komt er op neer dat terwijl men door de arbeid de schuld terugbetaalt men allerlei nieuwe schulden maakt die dan opnieuw door arbeid vereffend dienen te worden. Bijgevolg geraakt de uitstaande schuld nooit afbetaald. Het fenomeen bestaat in de landbouw, zijde- en zoutproductie, mijnbouw, steenbakkerijen, kledij- en textielindustrie, tabakproductie, diamantslijperij en huishoudelijke hulp. De ILO schat dat alleen al in Zuid-Oost Azië er 9.5 miljoen mensen op die manier in slavernij werken.

Anti-Slavery International – wellicht de langst bestaande NGO ter wereld met roots in wat Thomas Clarkson in London, Bristol en Liverpool deed – publiceerde onlangs een rapport over *bonded labour* in Nepal, Pakistan en Indië (Upadhyaya 2008). Ik baseer me op dat rapport om de justificaties te deduceren voor het voortbestaan van de slavernij.¹⁶

Zo'n 90 procent van de *bonded labourers* – hedendaagse slaven – in die drie landen behoren tot de kasten van de uitgestotenen en minderheidsgroepen waar-

15. De definitie uit 1956 omschrijft *bonded labour* als: “the status or condition arising from a pledge by a debtor of his personal services or those of a person under his control as security for a debt, if the value of those services as reasonably assessed is not applied towards the liquidation of the debt or the length and nature of those services are not respectively limited and defined.” United Nations, “1956 Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery” (Geneva, April 30, 1956).

16. Ik geef de volgende passage uit het rapport van Upadhyaya, om u zelf te laten oordelen of het gaat om slavernij:

“Many workers are paid only a subsistence wage, which is barely enough to cover meagre food costs. In many cases the payment is in kind, such as through credit arrangements with local grocers. The wage is often less than the subsistence requirement and workers live in inhuman conditions, and frequently acquire debts which many of them cannot repay.

[...]

Many of those affected are illiterate and authorise through their thumb prints contracts that they cannot read, and of which they may not get a copy, making it impossible to challenge employers and leading to the confusion of the bonded labourer as to the amount of pay owed or debt accumulated.

Social practices may also be used to ensure that certain groups carry out tasks for the entire community. The use of children and women in work assigned to a family, without accounting for their contributions, for example, reinforced exploitative conditions. For migrant labourers, the provision of housing is also a common method of controlling them as they are under constant surveillance and their movements can be more easily restricted.

In some unregulated sectors, mostly in isolated work environments and where workers are required to live in work premises; they also face intimidation by security personnel and other armed individuals as a way of controlling them, especially in the brick-kilns industry.” (Upadhyaya 2008: 11)

tegen diepe vooroordelen bestaan binnen die samenlevingen. Die vooroordelen leiden tot een tolerantiecultuur ten aanzien van die uitbuiting. Het is vergelijkbaar met de 18de-eeuwse voorbeelden van expliciete ontkenning van de ander als Ander (Commers’ derde semantiek).

Die tolerantie wordt versterkt door de trend de arbeidsprotectie door middel van reglementering te reduceren, en dit voor het algemeen belang (Commers’ tweede semantiek), namelijk de economische groei. Zo werden in 2005 door de Indische regering de arbeidswetten aangepast voor de Special Economic Zones. Traditionele arbeidersrechten en standaarden zijn er niet van toepassing. In 2007 stemde diezelfde regering een wet die erin voorziet dat werkgevers met minder dan 40 werknemers geen arbeidsregister moeten hebben en evenmin sociale lasten moeten afdragen. In datzelfde jaar versoepelde de regionale overheid in Punjab, Pakistan de implementatie van arbeidswetten door het stopzetten van arbeidsinspecties bij bedrijven. Hierdoor zijn de steenbakkerijen niet langer verplicht minimumstandaarden te onderhouden.

Daarnaast bestaat in de landbouw het fenomeen van een oppervlakkige aanpassing van arbeidscontracten zodat die conform de wet zijn, maar *de facto* de *bonded labour* intact houden (niet afschaffen maar reglementeren). Een meer ingrijpende aanpak zou immers landhervormingen vereisen. In de zeldzame gevallen waar werkgevers vervolgd worden, luidt de officiële inbreuk het niet betalen van minimumlonen. Een aanklacht op grond van *bonded labour* zou de overheid immers verplichten tot het uitkeren van rehabilitatiegelden aan arbeiders.

Besluit

De talen van de ethiek mogen dan een eindige verzameling begrippen en argumentatiestijlen omvatten, we moeten ze eindeloos hanteren om het goede te bewerkstelligen. Ronald Commers verwijst graag naar Jorge Luis Borges die schreef dat de geschiedenis van de mensheid de geschiedenis is van de verschillende intonaties van een handvol metaforen. Dat blijkt zo te zijn voor hoe we over het goede spreken met elkaar. Het gaat evenzeer op voor wat mensen elkaar aandoen.

In een moreel debat kruisen die twee elkaar: zij die voor het goede spreken zijn de activisten, zij die het status quo verdedigen spreken dan voor hun belangen – ze zijn ter kwader trouw maar zijn ze ook kwade mensen? Ik heb in dit hoofdstuk gesuggereerd dat de slavernij een voorbeeld is van hoe zowel voor het goede spreken als het kwade verdedigen, met een tussenspanne van 200 jaar eenzelfde debat is. Zelfs de intonaties zijn niet zo verschillend.

We kunnen er twee kanten mee op. Het kan ons pessimistisch stemmen. Wat doet het er toe als we telkens opnieuw in hetzelfde schuitje belanden. Maar het hoeft ons niet moedeloos te maken. Kunnen we het debat versnellen door de talen van de ethiek beter te bestuderen? Het verbaast niemand dat we vandaag nog van slavernij profiteren. Maar het wordt wel even ongemakkelijk als je inziet dat we daar nog dezelfde justificaties voor gebruiken.

Bijlage

Semantiek: 1, 2, 3 (inversies van Commers' eerste, tweede en derde semantiek)

Grondargumenten:

A = 'als wij het niet doen, doet iemand anders het'

B = 'de actievoerders begrijpen niets van zaken doen'

C = 'wij breken geen enkele wet'

D = 'zelfs al zouden we proberen menselijker te zijn, het zou gewoon niet lukken'

E = 'de actievoerders begrijpen niets van de cultuur van de slaven'

F = 'het effect zal het tegenovergestelde zijn van wat de actievoerders beogen'

Tabel 3: Lijst van *pro-slavery* argumenten, zoals vermeld in Rev. Ramsey (1788)

Nr	Argument	Semantiek	Grondarg.
1	The planter will show his resentment of the measure, by treating his slaves more cruelly than before.	3	F
2	The sugar colonies will throw themselves into the arms of France.	1	A
3	Planters in debt will carry their slaves to the Spanish colonies.	1	A
4	The abolition of the slave trade is a plan of the new States of America to get possession of the sugar colonies.	1	A
5	Sugar cannot be procured from foreigners.	2	B
6	The planter will prove the absurdity of the measure, by increasing the severity of his manner of treating his slaves.	3	F
7	Involved planters will waste their slaves by excessive exertions.	3	F
8	The neutral islands were settled and their lands bought, in a confidence that government would continue to permit the importation of slaves.	2	C
9	Parliament has given its sanction to the trade by regulating it.	2	C

Nr	Argument	Semantiek	Grondarg.
10	A religious society is possessed of a plantation in Barbados, and employs slaves.	1	C
11	Dr. Burton, Secretary to the society wrote a letter to Mr. Benezet, under the direction of an eminent prelate, which acknowledged the lawfulness of slavery, as mentioned in the bible.	2	C
12	The treatment of horses should be regulated at home, before we look to Africa.	2	C
13	To imprison debtors, and impress men to serve in war, are violations of moral law equally with domestic slavery.	2	C
14	The agitation of this question will raise a rebellion among the slaves.	2	E
15	Slaves cannot be trusted with arms.	3	E
16	Africa is unable to support her inhabitants, without allowing of emigration.	3	E
17	Negroes are an inferior race of beings.	3	E
18	Slaves of negroe grandees are as much their stock as a farmer's implements are his.	2	C
19	Leo Africanus describes the negroes of his time, anno 1500, as brutish and then sold for slaves, before the commencement of the present traffic.	3	E
20	No negroe nation makes a figure in agriculture, or useful arts.	3	E
21	Supplies from Africa are necessary to keep up the stock.	2	B
22	Small plantations in debt will be abandoned or united to others.	2	B
23	Large plantations will send less sugar to market.	2	B
24	The importation, of sugar, and its revenue will be offered.	2	B
25	The consumption of British commodities in the islands will be lessened.	2	B
26	The cultivation of the cane will be diminished.	2	B
27	The new islands require new slaves and plantations underhanded may be improved by them.	2	B
28	The planter can bear no interruption in the annual supply of slaves.	2	B
29	The planter will be ruined.	2	B
30	A sugar plantation is a profitable manufactory.	2	B
31	White men cannot work in a West-Indian climate.	1	E
32	Nor will they work with slaves.	1	E
33	Free negroes or mulattoes will not work with slaves in the field.	1	E

Nr	Argument	Semantiek	Grondarg.
34	Slaves are captives saved from the sword, under a tacit agreement of serving the conqueror, or him to whom he may allot their services, under pain, if at any time disobedient, of being put to the sword.	3	E
35	Slaves are necessary as domestics and handy-craftsmen.	1	B
36	No supply can be found if the trade be abolished.	2	B
37	Africa will gain nothing by our abandoning the trade.	2	E
38	Slaves are happier than English peasants.	2	E
39	Negroes are happier in the colonies than in Africa.	2	E
40	Creole negroes degenerate, therefore the breed must be kept up by African slaves.	3	E
41	The labour of slaves is cheaper than that of free men.	2	B
42	Suppose a plague among slaves, how is the loss to be repaired?	2	B
43	Emancipation of slaves will ruin the master.	1	B
44	If freed they will not work.	3	E
45	Free negroes are miserable.	3	E
46	Theft is lightly punished in the colonies.	3	B
47	Planters are misrepresented – therefore probably Guinea captains are so likewise.	2	B
48	A profit is drawn from the slaves sold to foreigners. The French at Martinico have paid as high as £60 for a new slave.	2	A
49	If profitable for the French to buy, why not for us?	1	A
50	The French having no longer a competition with us, will buy their slaves cheap if we abandon the trade.	1	A
51	If we give up the trade, the French will extend their share of it.	1	A
52	France has opened a trade for slaves from Mozambique. Instead of giving up the Guinea trade, we should follow them thither and come in for our share.	1	A
53	This abolition will raise disputes on the coast of Africa with the French.	1	A
54	Slaves will be smuggled in from other islands to ours,	1	B
55	The trade is an extensive market for our manufactures.	2	B
56	Guinea captains, surgeons, and officers, alone gain annually 50,000 in this trade. And one particular dealer in Guinea ships made an immense fortune.	2	B
57	Slaves once brought down from the inland parts of Africa must be exported to prevent them from being murdered.	3	E
58	Our planters have not credit to purchase slaves.	2	B

Nr	Argument	Semantiek	Grondarg.
59	The trade is a nursery for seamen.	2	B
60	The West-Indian trade is most profitable to this country.	2	B
61	Slaves must carry out dung in baskets, and bring canes home in bundles.	2	B
62	In crop time, the whole gang, whatever be its number, must be employed in making of the sugar.	2	B
63	Slaves must be kept at work, or under command, from dawn till late at night.	2	B
64	Slaves cannot be assisted by cattle.	1	B
65	The state of slaves will not be improved by the planting provisions.	2	F
66	Slaves are such as have been condemned for witchcraft.		
67	Negroes are sold for adultery.	3	E
68	Provisions must be brought from Europe and America to feed the slaves.	3	E
69	Slaves have sufficient provision ground.	2	C
70	Most excellent orders are sent out by absent planters.	1	B
71	It is the planter's interest to treat his slaves well.	2	B
72	The treatment of slaves should be regulated.	2	C
73	Plantations cannot be supplied from the births.	2	B
74	Population is checked is an over proportion of males.	2	B
75	Slaves are not kidnapped by our traders, but culprits or prisoners of war.	3	E
76	Britain produces annually 2000 culprits. The negro countries are forty times as large. They therefore may supply annually 80,000 culprits.	3	E
77	They are the children of women kept for breeding slaves	3	B
78	The king of Dahomy murders his people for his amusement therefore we may traffic in slaves.	3	E
79	The slaves are bought in open market and the brokers will not disclose any particulars respecting their captivity.	2	B
80	Slaves are well cared for on board the slave ships, and lose not above five in an hundred in the passage from Africa to the West-Indies, which lasts for six weeks.	2	C
81	They are encouraged to rear children and will not.	3	D
82	Many slaves die in consequence of their following the superstitious rites of the Obiah or John Crow men.	1	D
83	Negro women are profligate, and destroy their fruit.	1	D
84	The number of Creoles, where the sexes only are in due proportion, is not equal to the support of the present stock.	2	B

Nr	Argument	Semantiek	Grondarg.
85	Unhealthy situations require supplies.	2	B
86	Slavery is not unlawful; the bible allows of it.	2	C
87	The Jews were permitted to hold slaves.	1	C
88	Slavery renders oppression necessary.	2	B
89	Free negroes and mulattoes do not increase from the births.	2	D
90	A compensation must be made to planters for 60 millions of property, which the abolition of the slave trade will annihilate.	2	C
91	The trade should be regulated, not abolished.	2	C

Bibliografie

- Bentham, Jeremy. 1843. *The Works of Jeremy Bentham, published under the Superintendence of his Executor, John Bowring. 1838-1843*. Vol. 10. 11 vols. Edinburgh: William Tait.
- Clarkson, Thomas. 1830. *Abolition of the African Slave-Trade by the British Parliament together with a Brief View of the Present State of the Slave-trade and of Slavery*. Vol. 1. Published by P.A. Brinsmade, at the Depository of Kennebec Co. S. S. Union.
- Commers, M.S. Ronald, Wim Vandekerckhove & An Verlinden (red.). 2008. *Ethics in an Era of Globalization*. Ethics and Global Politics. Aldershot: Ashgate.
- Commers, M.S. Ronald, Wim Vandekerckhove & An Verlinden (red.). 2007. "Special IGEA Conference Issue." *Journal of Global Ethics* 3,2.
- Commers, Ronald. 1995 *De wijzen en de zotten. De moderniteit en haar filosofie*. Brussel: VUB Press.
- Commers, Ronald. 2005. *Het onzegbare en het onuitsprekelijke: ethiek, metafysica en muziek bij Vladimir Jankélévitch*. Brussel: VUB Press.
- Commers, Ronald. 2009. *Kritiek van het ethisch bewustzijn. Van liefde met recht en rede*. Vol. 1. 2 vols. Leuven: Acco.
- Davie, Neil. 2009. *Attacking the 'Zealots of Mistaken Compassion': Strategy, Rhetoric and the Pro-slavery Lobby 1784-1807*. Lyon: ENS Lyon.
- Davis, David Brion. 1999. *The Problem of Slavery in the Age of Revolution, 1770-1823*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press.
- Green, Duncan. 1999. "Child Workers of the Americas." *NACLA Report on the Americas*. 1999.
- Harris, Rev Raymund. 1788. *Scriptural Researches on the Licitness of the Slave Trade, Showing its Conformity with the Principles of Natural and Revealed Religion, Delineated in the Sacred Writings of the Word of God*. Opposite Burlington-House, Piccadilly, London: John Stockdale.

- Johnston, Sasha. 2009. "Slavery, Abolition and the Myth of White Benevolence." Dissertation – Master of Arts – MA Program – Interdisciplinary Studies, 2009. Beschikbaar op <https://circle.ubc.ca/handle/2429/9043>.
- Larsson, Rikard. 1993. "Case Survey Methodology: Quantitative Analysis of Patterns across Case Studies." *The Academy of Management Journal* 36,6: 1515-1546.
- Morgan, Kenneth. 2007. *Slavery and the British Empire: From Africa to America*. Oxford: Oxford University Press.
- Pasztor, Eileen Mayers, Jen Otis & Emily Jean McFadden. 2001. "Child Labor: A Forgotten Focus for Child Welfare." *Child Welfare* 80,5: 611-622.
- "Proceedings of the Committee for the Abolition of the Slave Trade, 1878-1819 – Abolition Committee Minutes, I, 4; III, 4-6." s.d. British Museum Add. MSS 21254-21256.
- Ramsay, James A.M. 1788. *Objections to the abolition of the slave trade, with answers*. London: J. Phillips.
- Shaps, Dan. s.d. "The Debate over Abolition." *Slave Resistance. A Caribbean Study*, s.d., beschikbaar op http://scholar.library.miami.edu/slaves/slave_trade/individual_essays/dan.html.
- "Sickness or Symptom?" *The Economist*, February 5, 2004. Beschikbaar op <http://www.economist.com/node/2405051>.
- Smith, Adam. 2007. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Red. Sálvio M. Soares. MetaLibri, v.1.0p, beschikbaar op http://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_WealthNations_p.pdf.
- Song, Miri. 1999. *Helping Out: Children's Labor in Ethnic Businesses*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- United Nations. 1956. "1956 Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery." Geneva, April 30, 1956.
- Upadhyaya, Krishna Prasad. 2008. *Poverty, Discrimination and Slavery: The Reality of Bonded Labour in India, Nepal and Pakistan*. London: Anti-Slavery International.
- Vaknin, Sam. 2005. "The Morality of Child Labor: Opposition to Sweatshops May Push Hidden Agenda – and Make Children Worse Off." *Eco-Imperialism*, March 15, 2005, beschikbaar op <http://www.eco-imperialism.com/content/article.php3?id=120>.
- Van Hooff, Stan & Wim Vandekerckhove, red. 2010. *Questioning Cosmopolitanism*. Studies in Global Justice Series. Dordrecht: Springer.
- Williams, Eric Eustace. 1994. *Capitalism and Slavery*. 1944. Chapel Hill: University of North Carolina Press.